

HEDMARK BONDELAG**OPPLAND BONDELAG**

Østfold fylkeskommune
Postboks 220
1702 SARPSBORG
Norge

Att.: Tyra Marie Risnes

Vår saksbehandler
Ola Råbøl
95174046

Vår dato
19.12.2014
Deres dato
30.06.2014

Vår referanse
12/00908-8
Deres referanse

Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma og tiltaksprogram for Glomma 2016-2021 - høringsuttalelse fra Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag viser til vannforvaltningsplan og tiltaksprogram som er sendt på høring av Regional vannmyndighet og gir med dette våre merknader.

Generelt om jordbruk og miljøarbeid

Det er i jordbruket arbeidet systematisk med miljøspørsmål i over 30 år og mye er utrettet. Vannforskriftarbeidet har likevel gitt et nytt løft i arbeidet med bedre vannmiljø fordi det legges opp til en tverrsektoriell og systematisk jobbing for involvering og medvirkning.

Jordbruk påvirker den økologiske tilstanden i vannforekomstene ved tilførsel av jordpartikler, næringsstoffer og organisk materiale. Dette bidrar til økt algevekst, gjengroing og redusert oksygenivå. I tillegg bidrar bruk av plantevernmidler til kjemisk forurensing.

Samtidig er jordbruket avhengig av god vannkvalitet for å produsere ren og sunn mat. Rent drikkevann er nødvendig til folk og dyr. Ved jordvanning er rent vann nødvendig for å sikre høy kvalitet på varer og produkter. I tillegg er rent vann og godt miljø viktig for naturbasert turisme knyttet til jakt, fiske og friluftsliv.

Det er ikke mulig å produsere mat uten at det skjer tap av næringsstoffer. Vårt mål er å redusere avrenningen til akseptable nivåer.

Norsk jordbruk gjør en betydelig miljøinnsats med målrettede virkemidler

De eldste sporene etter jordbruk i Norge er fra starten på den yngre steinalder, ca. 4000 år f.Kr. De første jordbrukerne satte opp gjerder rundt innmarka slik at husdyra ikke beitet opp avlinga, men gikk på beite i utmarka. Husdyrmøkk ble samlet sammen og spredt på innmarka for å gi næringsstoffer til planteproduksjonen. På denne måten har fosforverdiene på innmark over tid bygget seg opp så lenge det har vært drevet jordbruk.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:

Kirkegata 70
2609 LILLEHAMMER

Oppland Bondelag

Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:

Skogbrukets Hus, Kirkegata 70
2609 LILLEHAMMER

Org.nr.: 939678670

Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:

61051800

Bankkonto: 8101.05.12891

Bankkonto: 8101.05. 91392

E-postadresse:

oppland@bondelaget.no

Internett:

<http://www.bondelaget.no/oppland/>

Vår dato	Vår referanse
19.12.2014	12/00908-8

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil fremheve at landbruket allerede gjør en betydelig innsats for å redusere avrenningen av næringsstoffer til vassdragene. Arbeidet med miljøtiltak i landbruket startet med Mjøsaksjonen på 70-tallet. Landbruket fokuserte da først på punktkildene som silopressaft, sigevann fra gjødsellagre og halmlutingsanlegg, og på 80-tallet begynte vi å jobbe systematisk med arealavrenning. Det er videre bygd fangdammer og grasdekte vannveier som fanger opp sedimenter og næringsstoffer.

Utover 2000-tallet ble det i økende grad satt fokus på avrenning av næringsstoffer fra dyrkamark. De nye gjødselnormene har balansert gjødsling som mål, dvs at man gjødsler med like mye næringsstoffer som det forventes at plantene tar opp i løpet av vekstsesongen. Bruk av fosfor i handelsgjødsel er mer enn halvert siden 1980. Det er også oppnådd en kraftig nedgang i bruken av plantevernmidler siden 1980-tallet.

Gjennom forskrifter og vilkår knyttet til utbetaling av produksjonstilskudd har miljøkravene for jordbruksdrift blitt ytterligere innskjerpet de senere årene. Dette gjelder blant annet:

- Krav til lagring og spredning av husdyrgjødsel
- Krav om gjødselplanlegging basert på jordprøver
- Krav om sprøytesertifikat og sprøytejournal
- Krav om å følge spesifikke jordarbeidingsrutiner i erosjonsutsatte områder
- Krav om å sette igjen en vegetasjonssone på minst 2 meter mot vassdrag og kanaler
- Miljøplan på den enkelte gård
- Landbrukets eget kvalitetssystem - KSL

Landbruksnæringen har utviklet sitt eget kvalitetssystem i landbruket – KSL. Kvalitetssystemet bygger på kravene lover og forskrifter stiller til matproduksjon, dyrevelferd, miljøhensyn og arbeidsmiljø, men stiller også krav definert av landbruksnæringen selv. Hele 95 % av all matproduksjon skjer på gårder som har KSL.

Regionalt miljøprogram (RMP) og Spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap (SMIL) og grøftetilskudd er tilskuddsordninger som jordbruksavtalepartene har forhandlet fram. Disse ordningene gir en målretting av miljøinnsatsen på fylkesnivå og kommunenivå. Det ble i 2013 gitt tilskudd for nær 300 millioner kroner på landsbasis til tiltak i jordbruket over disse ordningene for å redusere avrenningen til vassdrag, og over 20.000 foretak gjennomførte miljøtiltak. Dette skal blant annet kompensere for reduserte avlinger og andre driftsulemper ved mer miljøvennlig drift.

Dette er i stor grad tiltak som må gjennomføres hvert eneste år for at effekten skal opprettholdes. I tillegg avsettes det hvert år store beløp til kunnskapsutvikling, FoU tiltak og utvikling av viktige hjelpemidler for å styrke kunnskapsgrunnlaget, for å bedre effektiviteten på tiltak og kunne målrette bedre.

Det at mange tiltak må gjennomføres hvert år i jordbruket gjør at det blir spesielt viktig å ha et godt kunnskapsgrunnlag, sikre god forståelse for utfordringene, og informere og motivere de som skal gjøre tiltakene.

Karakteriseringen av vannforekomstene

Avrenning fra jordbruk er oppført som påvirkning i mange vannforekomster. For hele landet er om lag 3000 vannforekomster registrert med jordbruk som påvirker. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil påpeke at denne oversikten ikke gir et reelt bilde av hvor stor påvirkningen fra jordbruk er. Jordbruk skjer over hele landet. Mange vannforekomster har nærhet til jordbruksareal og blir i større eller mindre grad påvirket av dette. Av Norges areal er kun 3 % jordbruksareal, dvs areal med åker eller eng. Av dette er kun 1/3 egnet til å dyrke korn av matkornkvalitet. Den mest intensive jordbruksaktiviteten skjer nært tett befolkede områder hvor det også er stor påvirkning fra andre kilder. Vannmyndighetene har med begrunnelse i dette inndelt relativt mange vannforekomster i disse områdene, og antall vannforekomster påvirket av jordbruk blir tilsvarende høy.

Størstedelen av jordbruksarealene i vårt område ligger over marin grense. Mange vannforekomster er inndelt etter NVE's elve- og bekkesystem. Dette har ført til en inndeling hvor jordbruksareal utgjør den nedre delen av vannforekomster som i hovedsak består av skogarealer over marin grense. Når man summerer opp for alle vannforekomstene framstår jordbruk da som en mye større påvirker enn hva som er reelt.

Påvirkning fra beite

Avrenning fra beite og eng er i mange vannforekomster oppført som en påvirkningstype fra landbruket. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag stiller spørsmål ved kunnskapsgrunnlaget for dette. Beiting har mange positive effekter for biologisk mangfold og dyrehelse. Mange arter er avhengig av det miljøet som beitende storfe og sau skaper. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag mener det blir feil å oppføre beiting som en negativ faktor i forvaltningsplanene uten å sette dette inn i en helhetlig sammenheng. I følge rødlista for 2010 og rødliste for naturtyper fra 2011 er 1050 arter avhengig av beite. Av dyrehelsemessige årsaker er det også forskriftsfestet et krav om at dyr skal luftes og ut på beite. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil påpeke at arealer som er grasdekte i all hovedsak virker positivt inn i forhold til å redusere næringsstoff avrenningen, og bør ikke fokuseres negativt.

Sektoransvaret og virkemidler

I vannregion Glomma er det foreslått 2480 tiltak rettet mot avrenning fra landbruk av i alt 6068 tiltak.

I prioriteringene for vannområde Mjøsa er det på tiltakssiden foreslått at det er særlig landbruket som skal gjøre tiltak øst og vest for Mjøsa. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag er ikke enig i denne prioriteringen, da dette også er de mest folkerike områdene. Vannmiljøet i dette området er i stor grad også påvirket av en høy befolkningstetthet med bebyggelse (spredt og kommunalt avløp), industri og andre fysiske inngrep.

Vår dato	Vår referanse
19.12.2014	12/00908-8

Jordbruk er omfattet av forurensningsloven på områder som berører punktutslipp, avløp, avfall, m.m. Forurensningsloven § 8 gir imidlertid unntak for vanlig forurensning fra jordbruksdrift som skjer på dyrkede arealer. Dette gjelder for eksempel jordarbeiding, gjødsling, grøfning, sprøyting, miljøtiltak som grasdekte soner, m.m. Her benyttes jordbrukets egne virkemidler som er hjemlet i jordlova, for eksempel produksjonsforskriften, forskrift om tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel, RMP og SMIL.

Det framkommer i flere forvaltningsplaner forslag om å flytte ansvaret for å regulere jordbruksproduksjonen fra jordlova til forurensningsloven ved at miljømyndighetene kan fastsette grenser for jordarbeiding, gjødsling, drenering, m.m. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag tar kraftig avstand fra dette.

Når målet er at det skal produseres mat på jordbrukets arealer er det nødvendig å benytte agronomisk kunnskap når vi skal oppnå bedre vannmiljø. Et forbud mot høstpløying vil f. eks. kunne gi redusert erosjon og avrenning til vannforekomstene. Men samtidig kan dette føre til oppblomstring av mykotoksiner i korn, dårligere jordstruktur, redusert avling og mer ugress som igjen gir behov for økt bruk av plantevernmidler. Dette vil i sin tur medføre fare for økt utlekking av plantevernmidler i vassdragene. For den samlede effekten er det bedre å kunne høstpløye jorda av og til enn å innføre et totalforbud mot høstpløying.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag viser også til klargjøring av sektoransvaret som ble gitt i Kongelig resolusjon av 11. juni 2010, forvaltningsplan for vannregion Glomma, sitat:

”For å oppfylle miljømålene, skal det utarbeides sektorovergripende forvaltningsplaner og tiltaksprogram. Når de regionale forvaltningsplanene er godkjent skal de legges til grunn for fylkeskommunal virksomhet og være retningsgivende for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i vannregionene. Berørte myndigheters ansvar for lovverk og virkemidler ligger fast i tråd med eksisterende ansvarsfordeling, og vedtak om oppfølgende tiltak hjemles i sektorlovverket. Det er sektormyndighetene selv som, innenfor sine ansvarsområder, har ansvar for å utrede forslag til typer tiltak.”

Dårlig kunnskapsgrunnlag og mangelfull overvåking av vannforekomstene

Da Stortinget besluttet å iverksette EUs vanddirektiv i norsk forvaltning i 2008 ble det lagt til grunn at ressursbehovet ville være minst 600 millioner kroner innen utgangen av 2014. I de etterfølgende budsjettene er kun halvparten av dette blitt finansiert. Norges Bondelag har sammen med en bred allianse av organisasjoner; Norges Naturvernforbund, Norsk Vann, SABIMA, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Friluftsliv og KS- Kommunesektorens organisasjon krevd at disse skjevhetene rettes opp.

Ressursmangelen merkes spesielt ved store svakheter og hull i kunnskapsgrunnlaget i vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene som nå er lagt ut på høring. Vannovervåkingen i Norge er mer fragmentert, dårligere samordnet og har mindre omfang enn i våre naboland. Overvåkingen tilfredsstillende ikke kravene i vannforskriften

Vår dato	Vår referanse
19.12.2014	12/00908-8

og gir for dårlig beslutningsgrunnlag for gjennomføring av tiltak. Dette er alvorlig da det i de utarbeidete planene er foreslått kostbare tiltak som skal finansieres og iverksettes av sektorene. Da det er stor usikkerhet om statusen for miljøtilstanden i mange vannforekomster blir dette uansvarlig.

I vannforekomster med stor tilførsel av næringsstoffer er det gjennomført grundig overvåking som gir god dokumentasjon på utviklingen. Dataene gir imidlertid liten kunnskap om hvor stor andel som kommer fra jordbruk og hva som kommer fra andre kilder. Spredt avløp, bakgrunnsavrenning fra arealer, m.m.

Vi registrerer videre at det for flere vannforekomster ikke er lagt inn vesentlige vannmiljødata i databasen Vann-Nett. Dette er alvorlig da det er disse dataene danner grunnlaget for selve karakteriseringen av vannforekomstene og dermed beslutningsgrunnlaget for forvaltningsplanen og tiltaksplanen for perioden 2015 – 2021. Det er også grunn til å stille spørsmålsteget ved kvaliteten på en del data som er lagt inn. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil understreke at det er svært viktig at all vesentlige vannmiljødata og vannkjemidata legges inn i Vann-Nett. Dette er avgjørende for den tillit næringsaktørene har til kunnskapsgrunnlaget når de senere skal tilpasse seg miljøkravene i forvaltningsplanene.

Målkonflikt mellom vannmiljø og matproduksjon

Mat er et livsviktig næringsmiddel som alle mennesker trenger hver dag. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag viser til at Stortinget ved behandling av Meld. St. 9. Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords, har sluttet seg til målet om å øke norsk matproduksjonen i takt med befolkningsveksten. Fram til 2030 har SSB prognosert at befolkningen i Norge vil vokse med 20 %. Det innebærer at norsk matproduksjon må øke med mer enn en prosent per år. Regjeringen Solberg har også satt mål om at norsk matproduksjonen skal øke. Det ligger en klar konflikt mellom målene i vannforvaltningen og målene i landbruks- og matpolitikken.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelags holdning til dette er at vi må arbeide for å nå begge målene samtidig. Både sunn mat og rent vann er livsnødvendig for alle mennesker. Det ligger et forbedringspotensial innenfor rammene av god agronomi. Det ligger muligheter for å øke produksjonen og samtidig redusere miljøpåvirkningene gjennom teknologisk utvikling og foredlingsfremgang. Samtidig må det også erkjennes at for mange vannforekomster vil vi måtte leve med miljøpåvirkninger i mange år framover.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag mener det blir svært viktig å bruke agronomisk kompetanse i forvaltningsplanene og tiltaksprogrammene, slik at de tiltakene som vedtas for jordbrukssektoren sikrer at matproduksjonen opprettholdes og øker.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil minne om at jordbruk og matproduksjon til alle tider har satt økologiske fotavtrykk ved avrenning av næringsstoffer, erosjon og landskapsendringer. Ved å innføre krav om redusert jordarbeiding, grasdekte vannveier og gjødselnormer som ikke dekker plantenes næringsbehov, vil matproduksjonen i Norge reduseres. Dette vil føre til at vi må importere mer mat fra utlandet. Den maten som vi importerer setter også økologiske fotavtrykk. Dersom norsk matproduksjon reduseres på

Vår dato
19.12.2014

Vår referanse
12/00908-8

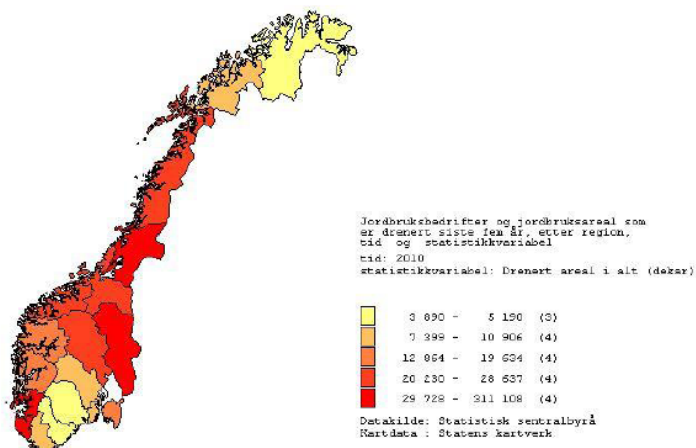
grunn av strenge miljøkrav, og vi samtidig importerer mat fra land som stiller lavere miljøkrav, vil den samlede globale miljøbelastningen øke.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil påpeke at kun 3 % av fastlandsarealet i Norge er innmark. Selv i de mest produktive områder rundt Mjøsa er andelen dyrket mark ikke over 12 %. Dette er svært lite sammenliknet med de fleste land i Europa som også følger vanndirektivet. For disse landene utgjør innmark mellom 20 % – 30 % av landarealet, hvorav Danmark ligger på topp med hele 55 % innmark. Driftsformene i Norge er i hovedsak mindre intensive enn sørover i Europa. Dette er et viktig perspektiv å ha med i arbeidet med den norske vannforvaltningen.

Oppgradering av hydrotekniske anlegg

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag mener det er et effektivt tiltak å redusere erosjon og avrenning fra dyrket mark ved oppgradering av hydrotekniske anlegg og grøfting. Dette vil redusere avrenningen til vassdrag og utslipp av klimagasser, samtidig som produksjonen øker. Vi mener også det er viktig å gi økt oppmerksomhet til kantsoner og åpne bekker, men at det bør skje innenfor RMP virkemidlene. God skjøtsel av kantsoner hindrer ras og erosjon. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag mener at ordningene til grøftetilskudd og SMIL- midler må styrkes. I dag gis det kr 1000,-/ daa i grøftetilskudd. Vi ser at dette ikke er nok til å utløse stor nok aktivitet. I Hedmark og Oppland må det stort sett brukes gravemaskin i grøftearbeidet, og erfaring viser at dette koster mellom kr 8000,- og kr 21000,-/ daa. Et så lavt tilskudd er derfor ikke nok til å få ønsket aktivitet. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag mener at her må det forskriftsendring til slik at ordningen kan gi nødvendig stimuli.

Viser til tall fra SSB som viser at det er store områder i Glommas nedbørsfelt som har et stort grøftebehov. Tallene er fra 2010, og mange har i ettertid opplevd at grøftebehovet er større enn oppgitt i tellingen 2010.

Vår dato
19.12.2014

Vår referanse
12/00908-8

Klimaendringer maskerer effektene av jordbrukets tiltak

Klimaendringer med økt nedbør maskerer dessverre effekten av de tiltakene som allerede er iverksatt i jordbrukssektoren. Det er da viktig å tenke seg hvordan miljøtilstanden hadde vært dersom miljøtiltakene ikke hadde blitt iverksatt. Miljøinnsatsen har en verdi selv om vi ikke kan måle forbedringer i vannforekomstene. Det er også viktig å vurdere hvilken klimaeffekt tiltakene i planene har. Bidrar tiltakene til bedre klimatilpasning og reduserte klimagassutslipp eller det motsatte?

Klimatilpassninger

I vannregion Glomma har det vært en rekke flommer de siste årene. Dette har medført at enorme mengder jord skylles ut i vassdraget. Dette er spørsmål som vi mener er berørt i alt for liten grad. I jordbruket blir det fokusert for mye på mulige restriksjoner for den enkelte gårdbruker som også på sikt vil gå ut over matproduksjonen. Men de helt store og katastrofale erosjonsepisodene blir viet svært liten oppmerksomhet i tiltaksanalysen. Vi vet at vi vil få økt nedbørsintensitet i årene fremover, og av hensyn til vannkvaliteten så må vi være mer forberedt på dette. Etter de siste års flommer ser vi at det samler seg mye masse i elveløpene. Dette gjør at elva i seg selv heller ikke kan ta imot nye flommer uten at det gjør stor skade og vi får et stort erosjonsproblem. Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag mener at det blir mer og mer viktig i tiden fremover å drive **elvevedlikehold**. Det er viktig at oppgrunnede masser må tas ut jevnlig, som et forebyggende tiltak. Mye av disse massene bør kunne føres tilbake til jordbruket. Elveløpene må i større grad reguleres med tanke på at en skal hindre erosjon og utgraving av jordmasser på dyrket mark. Slik det er i dag ”ofres dyrka marka” i et samfunnsøkonomisk perspektiv når det oppstår en flomsituasjon.

Klimaendringer er definert som en av hovedutfordringene i alle vannområder og Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag foreslår at det innarbeides tiltak for å nå miljømål om redusert erosjon både når det gjelder oppgradering av hydrotekniske anlegg (grøfter, kummer, utløp osv) på dyrket mark og at erosjonsproblematikken prioriteres i det flomforebyggende arbeidet.

Økonomisk effekt

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag påpeker at planene mangler en økonomisk analyse slik direktivet beskriver, og det er i liten grad gjort en vurdering av de samlede økonomiske og administrative kostnader i planen.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag legger til grunn at vannregionmyndigheten innretter gjennomføringen av forvaltningsplanen slik at tiltak som er samfunnsøkonomisk lønnsomme gjennomføres. Der nyttevirkningene er vesentlig mindre enn kostnadene må unntaksbestemmelsene anvendes.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag mener videre at tiltak som gir minst mulig grad av restriksjoner og driftsmessige ulemper må prioriteres. Tiltak der både gårdsøkonomi og vannmiljøpåvirkning påvirkes i gunstig retning bør gis prioritet.

Avrenning fra annet areal

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil påpeke at kunnskapen om erosjon og tilførsel av næringsstoffer fra arealer som ikke er innmark (skog og utmark) og erosjon fra bekker

Vår dato Vår referanse
19.12.2014 12/00908-8

er svært mangelfull. Det er nødvendig å øke forskningsinnsatsen på dette området for å forstå dynamikken i tilførselen av næringsstoffer til vassdragene. Det er også viktig å være klar over at det er naturlig erosjon fra de dyrkede arealene. Selv om man legger disse arealene brakk, vil de fortsatt bidra med erosjon og næringsstoffer ut i vassdragene. En studie som er utført av Sveriges Landbruksuniversitet viser at selv om man i et jordbruksdominert nedbørfelt gjennomførte alle mulige agronomiske tiltak, så ville disse teoretisk kunne gi maksimalt 20 – 30 % lavere næringsstoffavrenning.

Sterkt modifisert vannforekomster

Vannforskriften § 5 gir vannmyndighetene anledning til å definere vannforekomster som ”sterkt modifiserte vannforekomster” (SMV) når det er gjort større tekniske inngrep som f. eks. kraftregulerte innsjøer, elvekraftverk, kanaler, havneanlegg, etc. Forskriften åpner også for å definere innsjøer hvor vannspeilet er senket for å redusere risikoen for nedflomming av jordbruksarealer, bebyggelse og infrastruktur, samt bekker som er lagt i rør for å øke oppdyrket areal og forbedret arronderingen som SMV, jf sitat:

”En forekomst av overflatevann kan utpekes som kunstig eller sterkt modifisert dersom de endringer i vannforekomstens hydromorfologiske egenskaper som er nødvendige for å oppnå god økologisk tilstand, ville ha vesentlige negative innvirkninger på

d) flomvern, drenering, eller

de samfunnsnyttige formålene den kunstige eller sterkt modifiserte vannforekomsten tjener, på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.”

Dersom disse tekniske inngrepene reduserer vannforekomstens evne til å oppnå god eller svært god miljøtilstand mener Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vannforekomsten må defineres som sterkt modifisert. Det skal for slike vannforekomster settes mindre strenge miljøkrav som er definert som godt økologisk potensial og god kjemisk tilstand.

Utsatt frist for å nå miljømålene

I henhold til vannforskriften §§ 9 og 10 er det anledning til å utsette måloppnåelsen eller vedta mindre strenge miljømål dersom det er umulig eller uforholdsmessig kostnadskrevende å nå målet om god tilstand eller godt potensial.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag vil påpeke at vi må være realistiske med hensyn til hvor raskt vi kan nå miljømålene i planene. Prosesser i jordsmonnet tar lang tid. For jordbruksarealer med høye verdier av totalfosfor vil det kunne ta flere tiår med tiltak før man oppnår ønsket miljøeffekt.

Studier fra Sverige og Finland viser at det som regel vil være akkumulert store fosformengder i bunnsedimentene fra historisk avrenning i innsjøer i jordbruksdominerte nedbørfelt. Dette gjør at den interne tilførselen av fosfor til vannmassene utgjør en stor del av den totale fosformengden. Dersom man teoretisk tenker seg at alle utenforliggende

Vår dato	Vår referanse
19.12.2014	12/00908-8

kilder som tilfører innsjøen fosfor slås av, vil det fortsatt være en historisk fosforreserve i innsjøen som må avbøtes. Dette bidrar ytterligere til at det tar tid å nå miljømålene for vannforekomsten.

Forholdet til andre sektorer

Havbruk, avløp og jordbruk er tre ulike sektorer som alle påvirker vannforekomstene med tilførsel av næringsstoffer.

Vi registrerer at det i enkelte sammenhenger har framkommet påstander om at det er billigere å gjennomføre tiltak i jordbrukssektoren for å redusere avrenningen av fosfor enn i avløpssektoren. Selv om samfunnsøkonomiske resonneringer kan gi dette som resultat, tar Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag kraftig avstand fra å bruke dette som argument for at proporsjonalt sett mye mer tiltak bør gjennomføres innen landbrukssektoren enn i andre sektorer.

Vi viser til EUs avløpsdirektiv som ble iverksatt i norsk lov i 2004 med forurensningsforskriften. Denne sier i klartekst at avløp skal renses til visse nivåer. Avrenning fra spredt avløp skiller seg fra jordbruksavrenning ved at andelen biotilgjengelig fosfor er mye større og inneholder i tillegg uønskede bakterier. Bønder og husstander på landbrukseiendommer bidrar i høy grad til lavere utslipp gjennom pålegg om å kople kloakk til kommunalt renseanlegg.

Vi registrerer videre at havbruksnæringen bidrar med stor tilførsel av næringssalter i vannforekomster langs kysten fra Stavanger og nordover. I tillegg påvirker havbruksnæringa lakseførende vassdrag med rømt oppdrettslaks og lakselus. Til tross for dette er det svært få tiltak i planene som har som mål å redusere disse påvirkningene.

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag forutsetter at alle tre sektorer bidrar i arbeidet med å redusere sin påvirkning til vannforekomstene.

Måloppnåelse

Til slutt vil Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag påpeke at det trengs et betydelig økonomisk løft hvis vi skal nå de målene som er satt. Det er ikke nok å si at virkemidlene må spisses og målrettes. Landbrukets virkemidler har gjennom regionaliseringen av disse virkemidlene blitt betydelig målrettet. Her har det blitt lagt ned store ressurser nettopp med det formål å målrette. Hvis vi nå skal ha en ytterligere effekt så må det settes av mer ressurser.

Vi har i vårt område erfaring gjennom Mjøsaksjonen. Til den "lille Mjøsaksjonen" fra 1973-1977 ble det bevilget midler over statsbudsjettet til bygging av renseanlegg og utbedring av punktutslipp. Og for den "store Mjøsaksjonen" som pågikk fra 1977-1982 ble det bevilget en betydelig pott til det videre arbeid med å redusere avrenning fra bla avløp og landbruk. Det ble et løft den gangen. Hvis vi nå skal ha en ytterligere effekt og nå målene så må det tilføres nye og friske økonomiske ressurser.

Vår dato	Vår referanse
19.12.2014	12/00908-8

Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag viser for øvrig til vårt innspill til tiltaksanalysen fra 11.04.2014, og denne følger vedlagt.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift
Hedmark Bondelag
Margrete Nøkleby

Oppland Bondelag
Ola Råbøl